

مروارید آفرینش

سیری در سیرة ملکوتی پیامبر گرامی اسلام ﷺ

تألیف:

حجة الاسلام والمسلمین دکتر سید مجتبی برهانی

برهانی، مجتبی، ۱۳۳۲ -

مروارید آفرینش:

سیری در سیره ملکوتی پیامبر گرامی اسلام ﷺ

تالیف: مجتبی برهانی.

قم: بیت الاحزان، ۱۳۸۴. ۴۰۰ ص. ۲۵۰۰۰ ریال

ISBN: 964-95954-3-0

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیفا.

کتابنامه.

۱. محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. الف. عنوان.

ب. عنوان: سیری در سیره ملکوتی پیامبر گرامی اسلام ﷺ

۲۹۷/۹۳

BP ۲۲/۹/۴۶م

۴۲۹۹۴-۸۳م

کتابخانه ملی ایران

شناسنامه

عنوان: مروارید آفرینش
تهیه و تدوین: سید مجتبی برهانی
ناشر: انتشارات بیت الاحزان
تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه
تاریخ و نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۸۴
حروفچینی و صفحه آرایی: محمد هادی ادیب بهروز
طرح روی جلد: سید مهدی هاشمی
چاپخانه: پاسدار اسلام
لیتوگرافی: تیزهوش
قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال
شابک: ۹۶۴-۹۵۹۵۴-۳-۰

قم / تلفن: ۲۹۲۹۶۸۰

مراکز پخش:

انتشارات بیت الاحزان: ۲۹۲۹۶۸۰ - ۲۹۲۹۶۸۰ / کتابفروشی اسلامی: ۷۷۴۹۱۶۹

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۱	 جهان پیش از ظهور اسلام
۱۳	 شبه جزیره عربستان پیش از ظهور اسلام
۱۴	 نمونه‌ای از توحش عرب جاهلی
۱۹	 دفتر اول، سیره نبوی
۲۳	 بررسی بعضی از واژه‌ها
۲۵	 متدولوژی یا سبک شناسی
۲۶	 سبکهای مختلف در رفتار
۲۸	 سیره یا منطق عملی
۲۹	 سنت یا قید رسالت یا عصمت؟
۳۰	 سرمایه شیعه
۳۲	 اقسام سنت متواتر
۳۴	 استفاده از وسیله نامشروع در تبلیغ دین
۳۵	 جعل حدیث
۳۵	 آیا داستانهای قرآن حقیقت دارد
۳۷	 هدف وسیله را توجیه می‌کند
۳۷	 بدعت چیست؟
۳۸	 جریمه بدعت گذار
۴۰	 ابو هریره و پیاز فروش
۴۱	 تأدیب الهی و ادب رسولان
۴۳	 آداب یا تعیین روش اعمال خیر
۴۳	 نمونه کامل آداب
۴۵	 جامع ترین آیه اخلاقی
۴۶	 صاحب اخلاق عظیم
۴۹	 منابع این دفتر

۵۱	دفتر دوم، نهج البلاغه و سیری در سیره انبیاء علیهم السلام
۵۲	پیامبر اسلام
۵۲	ارتباط با دنیا
۵۳	الف) دنیای ممدوح
۵۵	ب) دنیای مذموم
۵۶	موسی علیه السلام
۵۹	داود علیه السلام
۶۳	حضرت عیسی علیه السلام
۶۷	زندگی پاکیزه و مطلوب
۷۴	برتری جویی دنیوی
۷۸	نکاتی از خطبه ۷۲ نهج البلاغه
۸۴	منابع این دفتر
۸۵	دفتر سوم، خصوصیات فردی و تشخیص جامع، پیامبر اکرم اسلام صلی الله علیه و آله
۸۷	خلقت نور پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله
۱۰۳	سیر نور محمدی صلی الله علیه و آله
۱۳۳	منابع این دفتر
۱۳۵	دفتر چهارم، بشارت به ولادت و بعثت حضرت رسول صلی الله علیه و آله
۱۳۷	پیمان مقدس
۱۳۹	ماجرای تبع و پیامبر صلی الله علیه و آله
۱۴۵	بشارت بحیرای مسیحی به بعثت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله
۱۵۰	سئوالات ده گانه از رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله
۱۶۰	منابع این دفتر
۱۶۱	دفتر پنجم، ولادت حضرت رسول صلی الله علیه و آله
۱۶۳	بشارت بانوان بهشتی به آمنه
۱۶۵	خواب عباس بن عبدالمطلب

۱۶۷	 انوشیروان چه دید
۱۷۱	 پیدایش نوری که هنوز تابان است
۱۷۵	 زمان ولادت
۱۷۸	 کعب الاحبار لب به سخن می‌گشاید
۱۸۱	 بیهوشی عالم اهل کتاب
۱۸۲	 سجده خانه کعبه
۱۸۴	 خبر شاذان بن جبرئیل
۱۹۰	 اولین دیدار با کعبه
۱۹۱	 محمد ﷺ در طوفان حوادث
۱۹۲	 القاب پیامبر اسلام ﷺ
۱۹۵	 ولادت نور نبوی ﷺ
۲۱۱	 منابع این دفتر
۲۱۳	 دفتر ششم، شمائل پیامبر اکرم ﷺ
۲۱۶	 شمائل رسول الله ﷺ در انجیل
۲۱۸	 معجزات بدن شریف و مبارک رسول الله ﷺ
۲۲۱	 یسار حبشی شیفته رسول الله ﷺ
۲۲۲	 سیره رسول الله ﷺ در سخن گفتن
۲۲۴	 سیره رسول الله ﷺ در خارج از منزل
۲۲۵	 مجلس رسول خدا ﷺ
۲۲۶	 آداب و سیره رسول الله ﷺ با همنشینان
۲۲۷	 سکوت رسول خدا ﷺ
۲۳۱	 سادگی و بی‌آلشی رسول الله ﷺ در معاشرتها
۲۳۳	 دوازده درهم با برکت
۲۳۵	 نان گندم هرگز نخورد
۲۳۵	 یهودی مسلمان می‌شود
۲۴۵	 منابع این دفتر

۲۴۷	دفتر هفتم، پاکیزگی و آراستگی پیامبر اکرم ﷺ
۲۴۸	سیره رسول الله ﷺ در امور نظافت
۲۵۰	برای رفتن مسجد خود را زینت کنید
۲۵۲	آفرینش زینتهای الهی برای مؤمنان
۲۵۴	زینت و تجمل از نظر اسلام
۲۵۵	آداب نظافت و زینت
۲۵۷	استعمال بوی خوش
۲۶۰	اعتدال رمز سلامتی
۲۶۲	در رعایت مسائل بهداشتی و درمانی
۲۶۳	کوتاه کردن شارب
۲۶۴	کشیدن نوره
۲۶۶	گرفتن ناخن
۲۶۹	مسواک زدن
۲۷۳	سیره بهداشتی رسول الله ﷺ
۲۷۴	تشویق به ورزش
۲۷۶	منابع این دفتر
۲۷۷	دفتر هشتم، آداب و سنت پیامبر ﷺ در سفر
۲۸۵	آداب سیر و سفر
۲۹۱	تنها به مسافرت نروید
۲۹۱	تربت امام حسین علیهما السلام
۲۹۶	هجرت یا سفر تاریخی و تاریخ ساز
۳۰۰	اسلام و مهاجرت
۳۰۳	هجرت از درون
۳۰۴	نکته اول: لیلة المیت
۳۰۶	نکته دوم: معجزاتی از پیامبر اکرم ﷺ در سفر به مدینه
۳۰۹	منابع این دفتر

۳۱۱	دفتر نهم، مسکن و لباس پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله
۳۱۳	مسکن و لباس از دیدگاه قرآن کریم
۳۱۵	سایه ها، مسکنها، و پوششها
۳۱۷	اخطار به همه فرزندان آدم
۳۲۰	فرود آمدن لباس
۳۲۱	لباس در گذشته و حال
۳۲۴	دیدگاه رسول الله صلی الله علیه و آله نسبت به پوشیدنی ها
۳۳۳	آداب و سنن رسول الله صلی الله علیه و آله راجع به مسکن
۳۴۰	منابع این دفتر

۳۴۱	دفتر دهم، در نیایش، پرستش و نماز رسول خدا صلی الله علیه و آله
۳۴۲	دعا و نیایش
۳۴۳	ارزش دعا
۳۴۵	تضرع و زاری پیامبر صلی الله علیه و آله
۳۴۶	یاد خدا در همه حال
۳۴۶	دعای رسول الله صلی الله علیه و آله موقع صبح
۳۴۷	پیامبر صلی الله علیه و آله هنگام نظر به آینه
۳۴۷	پیامبر صلی الله علیه و آله وقت برخاستن از مجلس
۳۴۸	دعا وقت ورود به مسجد و خروج از آن
۳۴۹	دعای در وقت خواب و استراحت
۳۴۹	دعا در موقع شدائد و گرفتاریها
۳۵۱	شیوه دعا
۳۵۳	فلسفه عبادت و پرستش
۳۵۸	عبادت خالصانه در کلام رسول الله صلی الله علیه و آله
۳۵۹	عبادت رسول خدا صلی الله علیه و آله
۳۶۲	اهمیت نماز در فرهنگ دینی
۳۶۸	سیمای نماز در شریعت اسلام
۳۷۰	اما بعضی از آداب و سنن رسول الله صلی الله علیه و آله در نماز
۳۷۱	نماز مخصوص رسول الله صلی الله علیه و آله
۳۷۷	منابع این دفتر

مقدمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ الْأَنَامِ، وَ خَيْرِ خَلْقِهِ سَيِّدِنَا وَ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْمُعْصومِينَ الْمُكْرَمِينَ الْمُتَنَجِّبِينَ وَاللَّعْنُ الدَّائِمُ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ.

جهان پیش از ظهور اسلام

پیش از ظهور اسلام مردم سراسر جهان از نظر عقائد و افکار و شئون فردی و اجتماعی در وضع اسف‌انگیز و نکبت باری بسر می‌بردند، گرچه همه نقاط عالم، در وضعی کاملاً "یکسان قرار نداشتند ولی به طور کلی می‌توان گفت، که همه مردم دنیا در انحراف‌های فکری، پندارهای موهوم، سنت‌های غلط اجتماعی و اخلاقی با هم شریک بودند.

پیش از ظهور اسلام، یهودیان، دین موسی علیه السلام را تغییر دادند و اصول آنرا به صورت خشک و جامدی در آوردند و روح مادی‌گری در زندگی مردم رخنه کرده بود، در تورات مسائلی مطرح است که به همه چیز می‌تواند شبیه باشد جز به کلام الهی. در تورات جریان حضرت آدم علیه السلام و همسرش حوا و مسئله خروج آنها از بهشت را طوری مطرح می‌کند که بزرگترین ضربه را به جهان انسانیت وارد کرده است ضربه سنگین غیر قابل جبران.

استاد شهید مرتضی مطهری رحمته‌الله در بحث شناخت این مسئله را تحت عنوان «زیان‌آورترین تحریف تاریخ» چنین بیان می‌کند:

«در تورات تحریفی واقع شده است که من خیال نمی‌کنم تحریفی در جهان به اندازه این تحریف به بشریت زیان وارد کرده باشد. می‌دانیم که هم در قرآن و هم در تورات داستان آدم و بهشت به این صورت مطرح است که آدم و همسرش در بهشت حق دارند از نعمتها و ثمرات آن استفاده کنند و یک درخت هست که نباید به آن درخت نزدیک شوند و از میوه آن بخورند. آدم از میوه آن درخت خورد و به همین دلیل از بهشت رانده شد.

این مقدار در قرآن و تورات هست، اما اینکه آن درخت چگونه درختی بوده است در تورات تحریف شده آمده است که درخت معرفت و جاودانگی بوده است و آدم از درخت معرفت خورد و چشمش باز شد و برای آنکه از درخت جاودانه نخورد او را بیرون کردند. این فکر و این تحریف برای دین و مذهب بطور عموم بسیار گران تمام شد گفتند پس معلوم می‌شود میان دین و معرفت تضاد است یا آدم باید دین داشته باشد و امر خدا را بپذیرد یا باید شناخت داشته باشد و عصیان امر پروردگار کند... کم کم شکهایی در اروپا رایج شد که می‌گفت: «انسان اگر سقراطی باشد مفلوک و گرسنه بهتر از این است که خوکی باشد برده» و «من یک روز زندگی کنم، چشمهایم باز باشد بهتر از این است که یک عمر چشمهایم بسته باشد و کور باشم که بعد می‌خواهم در بهشت زندگی کنم، من جهنم با چشم باز را ترجیح می‌دهم بر بهشت با چشم بسته» این است که شما می‌بینید دردنیای اروپا یک مسئله فوق العاده مهم مسئله تضاد علم و دین است. خیال نکنید که این مسئله مسئله‌ای بوده که چهار تا دانشمند از خود در آورده‌اند ریشه آن در عقائد مذهبی مسیحیت و یهودیت

(که هر دو تورات را به عنوان عهد عتیق کتاب آسمانی می دانند) است^(۱) و متأسفانه مسیحیت هم که برای تهذیب اخلاق و پاک ساختن روان مردم از آلودگیها آمده بود و بنیانگذار آن عیسی مسیح علیه السلام این وظیفه را از جانب خداوند به عهده داشت از طرف پدران روحانی تغییر ماهیت یافت و دکانی شد برای سوداگری اکثریت پدران روحانی مسیحی^(۲).

شبه جزیره عربستان پیش از ظهور اسلام

نویسنده کتاب «تاریخ تمدن اسلام و عرب» از بررسیهای خود درباره اوضاع عرب جاهلیت نتیجه گرفته است که اعراب قرنهای صاحب تمدن بوده اند.^(۲) ولی قدر مسلم این است که هنگام طلوع آفتاب اسلام اثری از آن باقی نمانده بود، علی علیه السلام در یکی از خطبه های خود وضع عرب پیش از اسلام را چنین بیان می کند:

«إِنَّ اللَّهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَذِيرًا لِلْعَالَمِينَ، وَآمِنًا عَلَى التَّنْزِيلِ، وَأَنْتُمْ مَعْشَرَ الْعَرَبِ عَلَى شَرِّ دِينٍ وَفِي شَرِّ دَارٍ مَنِخُونَ بَيْنَ حِجَارَةِ خَشْنٍ، وَحَيَاتِ صَمٍّ، تَشْرَبُونَ الْكَدْرَ وَتَأْكُلُونَ الْجَبْشَ وَتَسْفِكُونَ دِمَائَكُمْ وَتَقْطَعُونَ أَرْحَامَكُمْ، الْأَصْنَامُ فَيْكُم مِّنْصُوبَةٌ وَالْإِثَامُ بِكُمْ مَعْصُوبَةٌ»^(۳)

ترجمه: «خداوند متعال محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ را تبلیغ کننده برای عالمیان و امین برای فرستادن قرآن و رسالت مبعوث نمود در آن حال شما گروه عرب دارای بدترین دین بودید و در بدترین جامعه زندگی می کردید در میان سنگ هایی سخت و مارهای

۱- مجموعه آثار جلد ۱۳ صفحه ۳۴۹ و ۳۵۰ با تلخیص.

۲- تاریخ تمدن اسلام و عرب، نوشته دکتر گوستاو لوبون، صفحه ۷۸-۱۰۲.

۳- نهج البلاغه خطبه ۲۶.

ناشنوا مسکن داشتید، آبهای تیره می آشامیدید و غذای خشن می خوردید و خونهای یکدیگر را می ریختید و از خویشاوندان خود قطع رابطه می نمودید. تنها در میان شما (برای پرستش) نصب شده و گناهان و انحرافات سخت به شما بسته بود.»

نمونه‌ای از توحش عرب جاهلی

امین الاسلام طبرسی در کتاب «اعلام الوری باعلام الهدی» می گوید: اسعد بن زراره و ذکوان بن عبد قیس از قبیله خزرج برای تقویت نیروهای قبیله خود سفری به مکه نمودند و بر «عتبه بن ربیع» وارد شدند و از وی تقاضای کمک نمودند، ولی عتبه از گرفتاری داخلی عجیبی که پیدا کرده بودند خبر داد و آن مسأله بعثت پیامبر گرامی اسلام ﷺ بود گفت: «خرج فینا رجل یدعی انه رسول الله» او به خدایان ما بد می گوید، نیاکان ما را ابله و سبک مغز و بی عقل می شمارد و با بیان شیوای خود گروهی از جوانان ما را به سوی خود جذب نموده است.

آنها پس از شنیدن این جریان تصمیم گرفتند به مدینه برگردند ولی طبق رسم دیرینه عرب مصمم شدند خانه خدا را زیارت کنند. در اینجا به آنها توصیه شد پنبه در گوشهایشان بگذارند تا صدای قرآن را از زبان رسول الله ﷺ نشنوند. اسعد همین کار را کرد وقتی وارد مسجد شد، دید پیامبر در حجر اسماعیل نشسته است، در طواف اول باگوشه چشم به پیامبر ﷺ نگاه کرد برای طواف دوم پنبه را از گوش خود بیرون آورد و گفت از من جاهل ترکبست که نروم و از او جویای آنچه می گوید نشوم؟ تا برای مردم مدینه خبر جدیدی برده باشم. لذا آمد خدمت پیامبر ﷺ و به رسم جاهلیت سلام کرد و گفت: «أنعم صباحاً» پیامبر ﷺ در جواب او فرمود خدای ماتحتینی بهتر از این فرستاده و آن تحیت اهل بهشت است «السلام علیکم»، سپس

اسعد رو کرد به رسول خدا ﷺ و گفت: «إلى ما تدعونا محمد؟» یعنی به چه چیزی مردم را دعوت می‌کنی؟ حضرت فرمود: «إلى شهادة^(۱) ان لا اله الا الله و انى رسول الله و ادعوكم الى ان لا تشركوا به شيئا» و بالوالدين احسانا... آیات ۱۵۱ و ۱۵۲ سوره انعام را به طور کامل حضرت قرائت فرمود که تأمل در این آیات، ما را بیشتر با بیماریهای اخلاقی زندگی عرب جاهلی آشنا می‌سازد.

ابن اثیر در «أسد الغابة» ماده تین می‌نویسد. هنگامیکه قیس بن عاصم خدمت رسول اکرم ﷺ شرفیاب شد یکی از انصار از دختران وی سؤال نمود، گفت من تمام دختران خود را زنده به خاک سپرده‌ام و کوچکترین تأثری در دل خود احساس نکرده‌ام مگر یک بار و آن موقعی بود که من در سفر بودم و ایام وضع حمل همسرم نزدیک بود اتفاقاً سفرم به طول انجامید، پس از مراجعت از جریان حمل همسرم جويا شدم او گفت بچه مرده به دنیا آمد ولی در واقع چون دختر زائیده بود از ترس من دختر را به خواهران خود سپرده بود، سالها گذشت روزی دختری بسیار زیبا در حالیکه گیسوانش بهم بافته و گردن بندی در گردنش انداخته بود وارد خانه شد و سراغ مادرش را گرفت، از همسرم سؤال کردم این دختر زیبا از کیست؟ او در حالیکه اشک در چشمش حلقه زده بود پرده را از این سر برداشت و سکوت من سبب شد که او احساس رضایت از کارش کند و فکر کند که من دستم به خون او آلوده نخواهم کرد.

روزی همسرم، با خیال مطمئن از خانه خارج شد من دست دخترم را گرفتم او را به

۱- اعلام الوری ج ۱ صفحه ۱۳۸ چاپ مؤسسه آل البيت علیها السلام با تلخیص، تفسیر قمی ج ۱ صفحه ۲۷۲، قصص الانبیاء قطب راوندی صفحه ۳۲۲، سیره ابن هشام ج ۲ صفحه ۷۷ به بعد، طبقات کبری ج ۱ صفحه ۲۲۱، دلائل النبوه بیهقی ج ۲ از صفحه ۴۳۰ به بعد، الوفا باحوال المصطفی ج ۱ صفحه ۲۲۴ کامل در تاریخ ج ۲ صفحه ۹۶ به بعد بحار الانوار ج ۱۹ صفحه ۵ به بعد.

نقطه دور دستی بردم مشغول کردن گودالی شدم دخترم از من مکرر سؤال می کرد که منظورش از کردن زمین چیست؟ پس از فراغ دست وی را گرفته کشان کشان به طرف گودال هدایت کردم او را در میان گودال افکنده شروع کردم خاک به سر و صورت او ریختن و به ناله های مظلومانه و دلخراش او گوش ندادم... تنها جایی که دلم سوخت اینجا بود. در اینجا چشمهای مبارک رسول الله ﷺ پر از اشک شد و فرمود «إِنَّ هَذِهِ لَنَفْسٍ وَمَنْ لَا يُرْحَمَ لَا يُرْحَمَ» یعنی: این عمل یک سنگدلی است و کسی که رحم و عواطف نداشته باشد مشمول رحمت الهی نمی گردد. (۱) و قرآن کریم از این وحشی گریها چنین یاد می کند «وَإِذَا الْمَوْؤَدَةُ سُئِلَتْ، بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ» (۲) و آنگاه که از زنده به گور شده پرسش شود، که به چه گناه کشته شده است، در موقع وضع حمل و گاه زائیدن خانم ها را به گورستان می بردند در کنار حفره های از قبل آماده شده در صورتی که مولود دختر بود همانجا زنده به گور می کردند و اگر پسر بود با لهله و شادی به سوی خانه بر می گشتند. (۳)

به این ترتیب مردم عرب در لجنزاری از فساد و تباهی می زیستند و بر اثر بد آموزیها و بی رشدی به صورت مردمی وحشی و یغماگر و مفسده جو درآمده و همانند اکثر مردم جهان خرافات و افسانه های واهی و موهومات بی پایه را به عنوان مذهب پذیرفته بودند. (۴) روشن است که برای اصلاح بنیادی چنین جامعه ای، یک انقلاب اسلامی و دگرگونی همه جانبه، ضروری و لازم بود و یکی از بزرگترین افتخارات رسول گرامی اسلام ﷺ این است که با خرافات و اوهام و افسانه و خیال مبارزه نمود

۱- اسد الغابة ماده (قبس)، ۲- سوره تکویر آیات ۸ و ۹.

۳- تفسیر کشاف، پرتوی از قرآن، تفسیر نوین ذیل آیات ۸ و ۹ سوره تکویر.

۴- به نقل از دائرة المعارف چاپ سوم صفحه ۲۵۵.

و عقل و خرد بشر را از غبار جهل و رنگ خرافات شستشو داد. در عصر حاضر که به یک معنی عصر بحران معنویت است، آنان که اندیشه دعوت به سر دارند و به حال بشریت و اندیشه های انسانی دل می سوزانند باید کام تشنه خود را از چشمه زلال ارشادات نبوی و فیوضات مصطفوی صلی الله علیه و آله و سیره عملی آن بزرگوار سیراب کنند و ضرورت بازگشت به آموزه های دینی را دریابند.

قم - سید مجتبی برهانی